

SLOVENSKA POLICIJA VSE USPEŠNEJŠA V BOJU ZOPER GOSPODARSKO KRIMINALITETO, TUDI NA PODROČJU ZAHTEVNIH OBLIK KORPORACIJSKE IN FINANČNE KRIMINALITETE

- NOVINARSKA KONFERENCA GENERALNE POLICIJSKE UPRAVE, 12. 5. 2010 -

V kazenskoprnem pogledu je boj zoper gospodarski kriminal sestavljen iz treh faz. Faze **odkrivanja**, ki ga vodi policija, faze **pregona**, ki je v pristojnosti tožilstva, in faze **sojenja**, ki je v rokah sodišč. Danes bomo predstavili trende na področju gospodarske kriminalitete in korupcije v prvi fazi. O njih lahko govorimo in jih komentiramo, čeprav je tudi policiji še kako v interesu, da bi se vse tri faze postopka zaključile čim hitreje v okviru določb pozitivne zakonodaje.

Število obravnavanih kaznivih dejanj (KD) gospodarske kriminalitete se od leta 2000 do 2009 giblje v razponu od 5.837 KD (v letu 2004) do 9.259 KD (v letu 2009). **V letu 2009 smo tako beležili največje število obravnavanih KD gospodarske kriminalitete (9.259)**, ki presega desetletno povprečje (tj. 7.448) za 24,3 %.

Porast števila obravnavanih KD gospodarske kriminalitete kakor tudi povzročene škode zaznavamo tudi v letošnjem letu. Do aprila 2010 je policija obravnavala 4.669 KD gospodarske kriminalitete, kar predstavlja 65,1-odstotni porast v primerjavi z istim obdobjem leta 2009. Ocenjena škoda se je prav tako povečala za 108,4 % tj. s 84.303.283 evrov na 175.710.788 evrov v istem obdobju leta 2010.

Pri pregledu števila obravnavanih KD po posameznih policijskih upravah in letih ugotavljamo **porast obravnavane gospodarske kriminalitete na večini policijskih uprav.** Glede na desetletno povprečje v letu 2009 najbolj izstopata policijski upravi Koper in Slovenj Gradec, medtem ko so na skupno povečano število obravnavanih KD največ vplivale policijske uprave Ljubljana, Koper, Maribor in Murska Sobota.

Pri pregledu najpogostejših KD gospodarske kriminalitete v letu 2009 v primerjavi z desetletnim povprečjem ugotavljamo, da se je v tem letu **znatno povečalo število naslednjih KD:** kršitve temeljnih pravic delavcev (151 %), poneverbe in neupravičene uporabe tujega premoženja (170 %), poslovne goljufije (52 %), zlorabe položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti (62 %), davčne zatajitve (101 %) in uporabe ponarejenih bančnih, kreditnih ali drugih kartic. Poleg teh KD lahko pri pregledu posameznih KD gospodarske kriminalitete v letu 2009 v primerjavi z letom 2008 prav tako zaznamo znaten porast korupcijskih KD in ponarejanja listin.

Pri pregledu posameznih KD (ki smo jih izpostavili) po njihovem načinu storitve ugotavljamo, da so KD **kršitve temeljnih pravic delavcev** najpogosteje povezana s plačilom osebnega dohodka/nadomestila oz. plač. **Poneverba in neupravičena uporaba tujega premoženja** je največkrat v povezavi z opravljanjem storitve, finančnim poslovanjem, prometom blaga in pri bančnem finančnem poslovanju. Pri **poslovni goljufiji** zaznavamo največji porast storitve s celotno neizpolnitvijo obveznosti. Pri **zlorabi položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti** zaznavamo porast pri pridobitvi premoženjske koristi, aktivnem ravnanju osumljenih (izraba položaja, pravic ...) in zlorabe pri drugem finančnem poslovanju. **Davčne zatajitve** so v večini vezane na promet z blagom oz. na davek na dodano vrednost.

Od 9.259 kaznivih dejanj gospodarske kriminalitete, za katere je policija v letu 2009 podala kazensko ovadbo ali poročilo v dopolnitev, je bilo skupno 1.605 takšnih KD, ki so bila zaznana pred 2009. **Delež obravnavanih KD, ki so bila zaznana in zaključena v tekočem letu 2009, znaša 83,7 %**, kar predstavlja najvišji delež v zadnjih 10 letih (v povprečju je ta znašal 77,8 %).

KRIMINALISTIČNA PREISKAVA

Kriminalisti posebne delovne skupine Sektorja za gospodarsko kriminaliteto v Upravi kriminalistične policije na Generalni policijski upravi so po obsežni in nekaj več kot eno leto trajajoči preiskavi kaznivih dejanj s področja **korporacijske kriminalitete** uspešno zaključili sklop preiskav, ki se navezuje na dva managerska prevzema skupin gospodarskih družb v Republiki Sloveniji. Preiskovanje je bilo usmerjeno predvsem v preveritev zakonitosti izvora virov financiranja navedenih prevzemov z vidika določil Kazenskega zakonika ob upoštevanju celotne zakonodaje, ki ureja poslovanje gospodarskih družb in področje trgovanja z vrednostnimi papirji na območju Republike Slovenije. V tej preiskavi je bilo zaradi očitne finančne manipulacije na organiziranem trgu vrednostnih papirjev v taki obliki **prvič po spremembi Kazenskega zakonika v letu 2008 obravnavano in s kazensko ovadbo zaključeno kaznivo dejanje zlorabe trga finančnih instrumentov.**

Zbiranje obvestil v obravnavanem predkazenskem postopku je potekalo na podlagi lastne dejavnosti in več prejetih prijav, obvestil in informacij fizičnih in pravnih oseb, med drugim Agencije RS za trg vrednostnih papirjev in Urada RS za preprečevanje pranja denarja.

I.

V prvem primeru preiskovanja virov financiranja managerskega prevzema je ugotovljeno, da obstaja utemeljen sum, da so **osumljeni** pri opravljanju gospodarske dejavnosti družb **zlorabili svoje položaje** z namenom, da pridobijo veliko protipravno premoženjsko korist, tako, da so **izvedli prodajo večjega števila vrednostnih papirjev, ki jih je oškodovana družba prodala za okoli 53 % pod tržno ceno** na podlagi ponarejenih opcijskih pogodb v verigi prodaj med tremi gospodarskimi družbami do končnega kupca, ki je vrednostne papirje plačal po tržni ceni v času izvedbe prodaje oz. nakupa. Na podlagi teh prodaj se je na škodo gospodarske družbe, ki je vrednostne papirje prodajala, **nezakonito ustvaril kapitalski dobiček pri drugih dveh gospodarskih družbah** v verigi prodaj, in sicer v prvi v višini več kot **750.000 evrov** in v drugi v višini več kot **25 milijonov evrov.**

Osumljeni so v nadaljevanju tako pridobljena sredstva (v višini 26 milijonov evrov) plasirali v gospodarsko dejavnost, trg kapitala, trg nepremičnin, na račune povezanih fizičnih oseb in tako z drugimi oblikami prenosa gotovine z lažno opredeljenimi prenakazili prikrili njegov izvor. Sredstva so bila pretežno porabljena v dobro osumljenega zastopnika gospodarske ciljne družbe, ki je bila predmet prevzemanja, in sicer za nakup in dokapitalizacijo poslovnega deleža gospodarske družbe, ki je bila prek lastniških povezav v tem času že lastnik več kot 24 % lastniškega deleža navedene ciljne družbe. Kljub opisanemu dejanju pa zaradi izbruha finančne krize in padca vrednosti delnic, ki so bila zastavljena za posojila na borzi, do dokončnega managerskega prevzema ciljne družbe ni prišlo.

II.

V drugem primeru je **osumljeni pri opravljanju gospodarske dejavnosti s svojim vplivom predsednika uprave** in nadzornih svetov povezanih oseb, skupaj z ostalimi osumljenimi in z namenom, da bi gospodarskim družbam v svoji lasti pridobil premoženjsko korist v obliki prevzema, **izrabil svoj položaj in z nezakonitim financiranjem izvedel prikrit prevzem ciljne družbe**, katere zastopnik je bil sam.

Osumljeni je navedeni prevzem izvedel v verigi prevzemov treh gospodarskih družb s prikrivanjem svojega lastništva nad krovno družbo - prevzemnico in svojega vpliva v povezanih družbah - prevzemnicah v verigi. Osumljeni je z obveznimi navodili vplival na direktorje in finančne direktorje družb v skupini ciljne družbe in tako sistematično organiziral, da so te (podredne) družbe v času od sredine 2006 do sredine 2008 brez vednosti o dejanskem namenu dajale posojila posredno in neposredno družbam pod lastniškim in upravljavskim vplivom osumljenega. Osumljeni je ta posojila namenoma organiziral brez vednosti in obvezujoče odobritve takih financiranj po določilih 261. čl. ZGD-1 s strani članov

nadzornega sveta družbe, ki se je prevzemala in katere predsednik uprave je bil sam, ter jih tako na podlagi prikritega lastništva nad družbo prevzemnico preslepil. Osumljeni je vseskozi prikrival svoje lastništvo v krovni družbi - prevzemnici in svoj vpliv v povezanih družbah, s čimer je preslepil nadzorne organe podredukih družb, ker jim je bilo onemogočeno izvajanje njihovih nalog v nadzornih funkcijah in s tem varovanje gospodarskih interesov družb, interesov delničarjev in poslovanje teh družb v skladu z določili pozitivne zakonodaje. Prav tako je preslepil oba regulatorja trga z vrednostnimi papirji ATVP in UVK, ki sta na podlagi tako zavajajočih in prikritih podatkov o prevzemniku izdala dovoljenja za prevzem ciljne družbe. Nenazadnje je preslepil tudi ostale delničarje ciljne družbe in njenih podredukih družb, ki so bili zaradi nepoznavanja dejanskih okoliščin postavljeni v neenakopraven položaj v primerjavi z osumljenim, s čimer sta jim bila onemogočena ustrezno poslovno odločanje in zaščita njihovih pravic, izhajajočih iz udeležbe v kapitalu teh družb.

Osumljeni je z izvajanjem obvezujočih navodil zastopnikom in finančnikom družb v skupini ciljne družbe nadaljeval tudi v letu 2009 in dosegel, da so ti odobrili posojila, zavarovana zgolj z blanco menicami, v korist družb prevzemnic v verigi lastništva osumljenega v skupni višini več kot 122 milijonov evrov. Denarna sredstva iz naslova tako prejetih posojil so bila porabljena za poplačevanje finančnih obveznosti do poslovnih bank in drugih pravnih oseb, ki so nastale pri prevzemanju ciljne družbe. Osumljeni je skupaj s sotorilci (zastopniki družb prevzemnic v verigi) zastopnike posojilodajalcev preslepil o namenu posojil z okoliščinami centralizacije finančnih tokov v obvladujoči družbi, dejansko pa so bila sredstva porabljena za poplačevanje obveznosti iz prevzemnih aktivnosti osumljenega in tako v njegovo končno korist.

Osumljeni je bil kot lastnik krovne obvladujoče družbe prevzemnice in kot zastopnik ciljne družbe, ki se je prevzemala, v očitnem konfliktu interesov, saj interesi družb, ki jih je preko svojega lastništva obvladoval, niso bili enaki interesom ostalih delničarjev ciljne družbe. Tako je osumljenec z nezavarovanimi posojili povezanim osebam družbam prevzemnicam v verigi, ki so predstavljala poslovno nepotrebne naložbe, zaradi lastnih interesov namenoma izpostavil skupino ciljne družbe pomembnemu kreditnemu tveganju, saj mu je bil v času dajanja posojil poznan finančni položaj družb posojilojemalk. Zaradi neplačanih obveznosti zapadlih terjatev je konec leta 2009 iz naslova obravnavanih danih posojil v skupini ciljne družbe nastala premoženjska škoda v višini več kot 109 milijonov evrov.

III.

V sklopu preiskav je bil med drugim izveden tudi predkazenski postopek zaradi suma storitve kaznivega dejanja **zlorabe trga finančnih instrumentov** (po členu 239. KZ-1) na podlagi kazenske prijave ATVP. Ugotovljeno je, da obstaja **utemeljen sum za šest fizičnih in eno pravno osebo**, ker so z namenom, da bi eni izmed zgoraj opredeljenih gospodarskih družb prevzemnic pridobili protipravno premoženjsko korist, s prepovedanim ravnanjem zlorabili trg finančnih instrumentov tako, da **so na Ljubljanski Borzi, d. d.**, organizirali izdajanje naročil za sklepanje poslov za nakupe vrednostnih papirjev obravnavane slovenske delniške družbe po višjih cenah, ki je udeležencem trga dajalo napačno predstavo glede povpraševanja, in s tem **zagotovili višjo ceno te delnice oz. preprečevali njen padec** v primerjavi z borznim indeksom SBI20. Pri tem je bilo opravljenih več kot 140 posameznih nakupov za več kot 66.000 delnic obravnavane delniške družbe.

Nakupi teh delnic po višjih cenah so vplivali na zvišanje njihovih dnevni povprečnih cen na trgu kapitala, kjer je posledično gospodarska družba, odgovorna za storitev kaznivega dejanja s premoženjem, ki ga je imela v obliki lastništva obravnavanih delnic, pridobila veliko premoženjsko korist v razliki vrednosti **v kapitalu** na posamezen dan nakupa.

Udeležbe pri kaznivem dejanju so utemeljeno **osumljeni tudi borzni posredniki**, saj so odločilno prispevali k storitvi nadaljevanega kaznivega dejanja zlorabe trga finančnih instrumentov (po členu 239 KZ-1) s tem, da so v kritičnem obdobju pri vsakodnevnem

skrbnem vnašanju naročil v borzno trgovalni sistem (BTS) za nakupe delnic za naročnike, slednja namenoma izvajali na način, s katerim so oblikovali zvišanje povprečne cene obravnavane delnice oz. preprečili padec njihove vrednosti.

Naklepno ravnanje osumljenih po višanju vrednosti delnice oz. preprečevanju padca v primerjavi s trendom padanja cen vrednostnih papirjev v letu 2008 in 2009 (kontinuirano padanje vrednosti SBI20) izhaja tudi iz stanja kreditnih obveznosti družbe v lasti osumljenih do poslovnih bank. Ugotovljeno je, da so bile kreditne pogodbe teh družb zavarovane z blanco menicami in z zastavo vrednostnih papirjev, v veliki večini z delnicami izdajatelja družbe, ki so bile predmet zgoraj opredeljenih nakupov in kjer je bilo v kreditnih pogodbah določeno tudi razmerje med pogodbenim zneskom kredita in tržno vrednostjo zastavljenih delnic. Posledično so se osumljeni s preprečevanjem padca tržne vrednosti te delnice izogibali pogodbeni obveznosti po dodatnih dozavarovanjih v obstoječih kreditnih razmerjih.

Na podlagi tako opravljene preiskave in utemeljenih sumov storitev kaznivih dejanj so bile na Vrhovno državno tožilstvo podane tri kazenske ovadbe zoper dva zastopnika gospodarskih družb v času storitve kaznivih dejanj, ki so bile predmet prevzemanja, in dodatno zoper 11 fizičnih oseb, ki so pri storitvi kaznivih dejanj utemeljeno osumljene sotorilstva ali pomoči, ter zoper 5 pravnih oseb v obliki odgovornosti za storitve kaznivih dejanj, in sicer:

- **dveh kaznivih dejanj zlorabe položaja ali pravic po čl. 244 KZ, dveh nadaljevanih kaznivih dejanj zlorabe položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti po čl. 240 KZ -1, dveh kaznivih dejanj pranja denarja po čl. 252 KZ, dveh kaznivih dejanj ponareditve ali uničenje poslovnih listin po čl. 240 KZ oz. čl. 235 KZ-1, nadaljevanega kaznivega dejanja zlorabe trga finančnih instrumentov po čl. 239 KZ-1.**

Skupna protipravna premoženjska škoda kot posledica vseh storjenih kaznivih dejanj znaša najmanj 135 milijonov evrov. Policija je v okviru teh preiskav na Vrhovno državno tožilstvo RS podala tudi pet poročil po 10. odstavku 148. člena ZKP, ker v obravnavanih zadevah ni bilo mogoče ugotoviti znakov kaznivih dejanj.

Kriminalistična policija je pri obravnavi omenjenih kaznivih dejanj vseskozi izvajala vzporedne finančne preiskave, zaradi česar je bilo na VDT na podlagi 502. člena ZKP in v skladu s 507. členom ZKP ter 74. in 75. členom KZ-1 podanih tudi več pobud za začasno zavarovanje zahtevka za odvzem protipravne premoženjske koristi, ki ustreza premoženjski koristi, pridobljeni s kaznivim dejanjem zoper vse pravne in fizične osebe, ki so takšno korist pridobile v skupni višini 92 milijonov evrov.

V tako opravljeni obsežni preiskavi s področja gospodarske kriminalitete so bile v predkazenskem postopku za ugotovitev vseh elementov sumov storitve zgoraj opredeljenih kaznivih dejanj opravljene:

- **finančne analize prek 190.000 transakcij z vrednostnimi papirji, kjer so bili predmet analiziranja posamezni vrednostni papirji (14) ter 40 pravnih oseb in 13 fizičnih oseb;**
- **finančne analize za 105 transakcijskih računov od 19 pravnih oseb in 16 fizičnih oseb, katerih podatki so bili pridobljeni po določilih 156. čl. ZKP in v sodelovanju z UPPD;**
- **29 hišnih preiskav prostorov gospodarskih družb in fizičnih oseb (19 pravnih oseb in 10 fizičnih oseb);**
- **19 policijskih zaslišanj in več kot 100 razgovorov po določilih 148. in 148a čl. ZKP.**

Kriminalistična policija je pri preiskovanju omenjenih sklopov kaznivih dejanj zelo dobro sodelovala z različnimi državnimi organi in institucijami, še posebej pa z Uradom RS za preprečevanje pranja denarja, Davčno upravo RS, Agencijo RS za javnoupravne evidence in storitve, Uradom RS za varstvo konkurence, Klirinško depotno družbo, Agencijo RS za trg vrednostnih papirjev, Ljubljansko borzo in Banko Slovenije.